UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv, Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. iij. De postprædicamentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-95638

Visual Library

tio, & totus effectus formalis: ſed neutrum ponitur quando forma ponitur in ſubiecto ſecundùm ea tantùm, quæ dicit in recto; debet enim adeſſe tum rectum, tum obliquum. Puer igitur vnius anni denominari non poteſt pater, etiamſi habeat totum id quod paternitas dicit in recto; & paries dici non poteſt ſimilis parieti non exiſtenti, ob eandem cauſam.

Denique verum eſt, quod quoties accedit alicui ſubiecto noua denomiuatio, debet illi etiam accedere noua forma, vel ſecundùm id quod dicit in recto, vel ſecundùm id quod dicit in obliquo; ideò quando paries priùs albus denominatur de nouo ſimilis parieti recèns dealbato, accedit ei ſimilitudo ſecundùm id quod illa dicit in obliquo.

Multa hîc ſuperſunt de fundamento relationis, de termino illius, de ratione fundandi, de relationibus tranſcendentalibus, de rel tione ſecundùm dici, & relatione rationis; ſed illa facilè peti poſſunt ex Metaphyſica, vbi etiam non omiſſæ ſunt ſex vltimæ categoriæ.

SECTIO III.

De Poſtprædicamentis.

SIc vocantur à Philoſopho quinque prædicamentorum veluti proprietates & conſectaria, inter quæ primum locum tenent Oppoſita, quibus alia quatuor idem ſubnectit Philoſophus, Prius, Simul, Motus, & Habere.

§. I.

Oppoſitorum definitio, & variæ ſpecies.

Definitio oppoſitorum.

DIco primò. Illa dicuntur oppoſita, *quæ incompoſſibilia ſunt in eodem ſubiecto, eo quod peculiari ratione inter ſe pugnent.* Oppoſitio autem eſt peculiaris repugnantia duorum, quæ incompoſſibilia ſunt in eodem ſubiecto.

Ratio eſt, quia duo requiruntur, vt aliqua duo ſint inter ſe oppoſita, & non tantùm diſparata. Primò incompoſſibilitas eorum in eodem ſubiecto; quæ tamen ſi ſola fuerit, diſparata illa erunt, non oppoſita; homo enim & lapis in eodem eſſe nequeunt, & tamen oppoſita non ſunt, quia non magis pugnant inter ſe, quàm lapis & cœlum. Secundò igitur requiritur vt oppoſita peculiari ratione inter ſe pugnent, ita vt cum nulla re ſimilem repugnantiam habeant; ſic enim calor v. g. & frigus oppoſita ſunt, non ſolùm quia expellunt ſe ab eodem ſubiecto, ſed ita etiam inter ſe pugnant, vt cum alio nullo habeant ſimilem repugnantiam.

Ex quo colliges, oppoſitionem non ſuperaddere aliud ſubiecto, niſi relationem vel *realem*, ſi extrema ſint poſitiua; vel *rationis*, ſi alterum extremum fuerit negatio; ens enim referri non poteſt realiter ad non ens.

Variæ ſpecies.

Dico ſecundò. Genera oppoſitorum nec plura ſunt, nec pauciora, quàm quatuor, Relatiua, Contraria, Priuatiua, Contradictoria.

Ratio eſt, quia quæcunque pugnant inter ſe, vel ſunt ambo poſitiua, vel vnum poſitiuum, alterum negatiuum; vel ambo ſunt negatiua. De vltimis iſtis non agitur, quia oppoſitio ſumitur in ordine ad categorias. Si ambo poſitiua ſunt, vel vtrumque abſolutum eſt, & ſic ſunt contraria; vel vtrumque reſpectiuum, & oppoſitio eſt relatiua, vt pater & filius. Si alterum extremum ſit negatiuum, vel illa negatio dicit aptitudinem in ſubiecto, & erit oppo-

A ſitio priuatiua, vel non dicit illam aptitudinem, & eſt oppoſitio contradictoria.

Obiectio.

Dices. Oppoſitio in genere relatio eſt: ergo relatio non eſt ſpecies oppoſitionis; membrum enim diuidens non eſt totum diuiſum.

Reſp. negando conſequentiam, quia licèt oppoſitio relatio ſit, non eſt tamen oppoſitio relatiua, quia oppoſitio relatiua illa eſt, cuius membra ex ſpeciali ratione ſunt ad aliud, non tantùm ex generali ratione. Hoc autem non habet omnis oppoſitio, v.g. filius dicitur eſſe patris filius; frigus autem non dicitur caloris frigus.

Oppoſita priuatiuè.

Dico tertiò, priuatiuè oppoſita illa eſſe, *quorum vnum extremum eſt forma poſitiua, alterum eſt eius negatio in ſubiecto apto ad illam formam*: v.g. viſus & B cæcitas priuatiuè opponuntur, quia viſus forma eſt poſitiua, cæcitas eius carentia in homine apto ad habendum viſum.

Oppoſita contradictoriè.

Dico quartò, contradictoria illa dici, *quorum vnum extremum eſt poſitiuum, alterum eius eſt negatio ſecundùm idem, inter quæ nihil in re poteſt eſſe medium*: v.g. album & non album, ens & non ens; quia non ens priuatio non eſt, ſed eſt pura negatio entis, nullam connotans in ſubiecto aptitudinem ad ens. Dixi *vtrumque* eſſe debere *ſecundùm idem*; ſi enim ſint in ordine ad diuerſa, non eſt vlla contradictio, nam v. g. Petrus poteſt eſſe ſapiens ſecundùm ſuum iudicium, non ſecundùm iudicium aliorum. Contradictio verò erit, ſi dicatur ſapiens, & non ſapiens ſecundùm ſuum iudicium. Dixi ſecun- C dò, quod inter contradictoria *nihil eſt medium in ipſa re*; hoc enim primum eſt omnium, & certiſſimum principium, de quo dicetur in Metaphyſica: De quolibet verum eſt dicere *eſt*, vel, *non eſt*. Quod tamen cum addito illo, *in ipſa re*, debet neceſſariò intelligi. Poteſt enim aliquid conſiderari, vel ſecundùm rem ipſam, ſcilicet prout eſt à parte rei; vel ſecundùm præciſionem intellectus. Si ſecundùm rem intelligatur, certum eſt, de quolibet poſſe aliquid affirmari, aut negari; quodlibet enim à parte rei vel eſt album, vel non eſt album; & ſic inter contradicentia non eſt à parte rei vllum medium. Si autem conſideretur ſecundùm præciſionem intellectus certum eſt eſſe medium inter extrema con- D tradictoria, ideſt, non poſſe de quolibet ſecundùm abſtractionem mentis conſiderato affirmari *eſt*, aut *non eſt*; quia ſcilicet abſtractio non ſeparat realiter vnum ab alio, ſed vnum duntaxat conſiderat, & non conſiderat aliud. Quid igitur obſtat, quin conſiderare poſſim aliquid ſecundùm ſe, non conſiderato eo quod illi conuenit? v.g. ens à parte rei, vel eſt creatum, vel increatum; ſed ſecundùm ſe, ſiue in ſtatu abſtractionis conſideratum, nec eſt creatum, nec increatum; ſi enim eſſet creatum ſecundùm ſe, vbicumque inueniretur ens, illud eſſet creatum. Similiter animal ſecundùm ſe nec eſt rationale, nec irrationale, licèt à parte rei ſit vel rationale, vel irrationale. Itaque dari poſſe medium inter contradictoria conſiderata, non eſt aliud niſi, quod aliquid E conſiderari poteſt ſecundùm ſe, præſcindendo ab eo quod aliquid illi conueniat, aut non conueniat.

Contraria.

Dico quintò. Contraria illa ſunt, *quæ ſub eodem genere plurimùm diſtant*, & ab eodem ſubiecto ſe expellunt. Ita Philoſophus 10. *Metaph. c.* 16. Debent ergo contraria eſſe ſub eodem genere, alioqui non poterunt eſſe ſucceſſiuè in eodem ſubiecto: debent ſub eodem genere plurimùm diſtare, alioqui non ſe mutuò expellent: debent per veram actionem ab eodem ſubiecto ſe mutuò expellere. Vide Suarem *diſp.* 45.

De relatiuè oppoſitis non habeo quod addam iis, quæ dixi ſectione ſuperiori de relatione.

§. II.

Reliqua Poſtprædicamenta.

Prioritatis quatuor modi.

EA ſunt, vt dixi, quatuor, Prius, Simul, Motus, & Habere.

Prius aliquid dicitur quatuor modis. Primò tempore, quando vnum exiſtit aliquo tempore, in quo non exiſtit aliud; Adam v. g. tempore prior eſt, quàm Abel. Secundò naturâ, illud ſcilicet à quo aliud dependet; ſic enim omnis cauſa eſt prior ſuo effectu. Tertiò dignitate, vt dominus prior eſt ſeruo. Quartò origine, quando vnum eſt principium alterius, ſed ſine illius alterius dependentia, ſicut in diuinis Pater prior eſt origine quàm Filius; procedit enim à Patre vt à principio, ſed ab eo non eſt dependens.

Tres modi ſimultatis.

Simul tribus modis dicitur. Primò tempore, vt Socrates & Plato. Secundò per exiſtentiæ conſequentiam, vt relata. Tertiò quæ æqualiter idem genus participant, vt equus & leo.

De *motu* in Phyſica prolixè dicam. *Habere* quid ſit, nemo neſcit.

DISPVTATIO III.

De ſecunda operatione, quæ dicitur Enunciatio. Ad duos Ariſtotelis libros de Interpretatione.

Iudicium

HIc eſt alter mentis humanæ fœtus, priori, de quo hactenus dixi, longè præſtantior & nobilior, ſicut varia ſignificant eius nomina; dicitur enim *Iudicium*, quatenus adhuc in mente latet, quia per illud arbitra rerum omnium velut in tribunali ſedens hominis ratio, iudicat de præſentibus, præterita reuocat, occupat futura; quæ mala ſunt, damnat; approbat quæ recta ſunt; amplectitur veritatem, refugit falſitatem.

Enunciatio

Dicitur *Enunciatio*, provt extra per inſtrumenta vocalia prodiens, arcana pandit, veſtit verbum mentis, & rei ſine corpore ipſa corpus & figura eſt, nuncia mentis, interpres cogitationum, ſocietatis humanæ nexus, animæ famula, rationis filia, educta in lucem obſtetrice lingua, ore cunabulo, aëre vehiculo; integra manens, & in ſingulis audientium auribus diſperſa; collecta, & diuiſa; ſimul naſcens, & ſimul moriens; theſaurus in nihilo; ipſa laus, ipſa vituperium; ipſa verum, ipſa mendacium; ipſa error, ipſa ſcientia, imò ſcientiarum omnium parens, de qua quidquid dixeris, per ipſam ſemper, & cum ipſa dixeris. Ad eam ergo accuratè declarandam progrediens, duo inuenio, quæ de illa dicam. Primum eſt natura eius, & variæ conditiones, ac diuiſiones: ſecundum primaria eius proprietas, veritas & falſitas: tertium autem quod addi poterat de reliquis eius proprietatibus, æquipollentia, conuerſione, oppoſitione, pertinet ad Summulas.

A

QVÆSTIO I.

Natura, conditiones, variæ diuiſiones Enunciationis.

TRia hæc præmitti neceſſariò debuere ad declarationem integram eſſentiæ iſtius operationis, quæ quatenus in mente latet, vocatur, vt dixi, *Iudicium*, ſed compoſitiuum aut diuiſiuum, vel meliùs compoſitiò & diuiſio, ideſt affirmatio, & negatio, aſſenſus & diſſenſus: quatenus autem B in ore naſcitur, in aëre vehitur, in aure moritur, dicitur *Enunciatio*, propoſitio, prædicatio. Vt, inquam, naturam illius declarem, primùm explico, quid illa ſit, & qualis: ſecundò, quænam ſint propriæ conditiones & regulæ illius in genere: tertiò quotuplex illa ſit, & quænam ſint regulæ ſingularum.

SECTIO I.

Quid ſit Enunciatio.

INdifferenter hîc loquor de enunciatione mentali, vocali, & ſcripta; quæ duæ vltimæ non C ſunt iudicia, niſi dependenter ab enunciatione intus in mente formata. Et quidditatem illius conſidero, primò metaphyſicè, declarando genus eius & differentiam; deinde phyſicè, dicendo illius materiam & formam.

§. I.

Enunciationis definitio, & comparatio eius cum prima operatione.

Enunciationis definitio.

DIco primò. Rectè definitur enunciatio, *Actus iudicatiuus dependenter à prima apprehenſione, ſine dependentia à præmiſſis*: vel, *Eſt oratio, quæ aliquid affirmat, aut negat.*

Eius explicatio.

D Ratio eſt, quia iudicium intellectus, provt à prima apprehenſione diſtinguitur, eſt actus, quo intellectus determinatè cognoſcit rem eſſe, vel non eſſe, affirmando, vel negando; quod poteſt fieri tripliciter, atque adeò aliud eſt iudicium ſimplex, aliud compoſitiuum, aliud illatiuum. Iudicium ſimplex eſt *Actus, quo intellectus cognoſcit rem eſſe, vel non eſſe independenter à prima apprehenſione*; cuiuſmodi iudicium habet Deus, in quo vnicus actus eſt ſimpliciſſimus, apprehendens, iudicans, totumque ſimul cognoſcens. Iudicium compoſitiuum eſt iudicium dependens à prima apprehenſione præuia, & concomitante, ideſt, quoties per actum vnum apprehenditur aliquid, per alium autem iudicatur. Iudicium illatiuum eſt iudicium E dependens à præmiſſis; vt, *Homo eſt riſibilis: ergo eſt rationalis.* Intellectus videlicet noſter (vt notat optimè S. Thomas 1. *part. quæſt.* 85. *art.* 5.) propter ſummam imperfectionem, cùm totam non poſſit adæquare cognoſcibilitatem obiecti, & illud totum cognoſcere vnico actu ſimplici, diſtinctis indiget actibus; vno, quo rem ipſam concipiat apprehendendo; alio, quo cognoſcat determinatè affirmando, aut negando; ſic enim in intellectu nunquam eſt iudicium, quod dum elicitur, non præſupponat, ſaltem priùs naturâ, primam apprehenſionem, quæ durat etiam neceſſariò quandiu iudicium